

Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.

Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Andreas Daniel Habichhorst Johannes Hacke

De Amicitia

Rostochi[i]: Richelius, 1660

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730577236>

Druck Freier Zugang

Rupphi 1660
Andr. Daniel Habichtkort
Johannes Nache

Universitäts
Bibliothek
Rostock

[http://purl.uni-rostock.de/
rosdok/pnn730577236/phys_0002](http://purl.uni-rostock.de/rosdok/pnn730577236/phys_0002)

DFG

12

QVOD DEUS BENE VERTAT!
DE
AMICITIA,
CONSĒNSU
Amplissimi Philosophorum
Collegii,
SUB PRÆSIDIO
Præcell. & Clarissimi VIRI,
DN. ANDREÆ DANIELIS
HABICHTHORSTII,
Phil. Mag. & P. L. Cæl.
Ad d. 12. Dec. hor. matutinis
In AUDITORIO MAJORI
disputabit,

JOHANNES HACKE,
Razeb. Sax. Phil. & Jur. Stud.

ROSTOCHI
Typis Johannis Richelii, Senat. Typ.
ANNO cle sic LX.

A. Rito 8 Ex-
2 steps. 11
Ecclesiast. 7
8 cut wood
Fart & Iron
sus astrea
Sal. & for
now unan
alpina

Auspice JESU φιλαθεάτῳ!

Non damus apinas aut ericas, quando Amicitiam. Tanta argumenti hujus dignitas est, ut Aristoteles duos id ipsum deducatur adornaverit Ethicorum libros, octavum sc. & nonum, nec non Suadæ Princeps laudibus amicitiae immoratus totum illis sacraverit Lælum. Neq; v. posthabendum qvod sapientum Coryphæi undiqvaq; commendant. Ita n. de amicitia Aristoteles l. 8. Ethic. c. 1. Amicitia aut virtus quodammodo est, aut cum virtute, & res ad virtutem maximè necessaria: absg; amicitia n. vivere, licet catena bona omnia suppeterent, eligeret nemo, nam & divites & Principes maximè indigere amicis videntur &c. Ita Cicero: haud scio, an quidquam excepta sapientia melius homini datum sit à Diis immortalibus Amicitia. Si ergo & nos hæc vice pauculis eandem adumbraverimus pagellis, actum nos acturos non existimamus. Esto igitur

POSITIO I.

Amicitia est *amicitia ex amissione liberi in libertatem*, benevolentia mutua non latens Aristot. l. 8. Eth. c. 2. vel ut alii: Est amor mutuus inter homines non occultus neque incognitus sed perspicue actuosus & officiosus, & quidam ob bonum aliquod amabile.

§. I.

Definitio hæc generalis est, specialiorē suppeditabimus, ubi divisione datâ perfectam amicitiam explicaverimus. Definitionem Cicero derivat ab amando: absq; n. amore amicitia subsistere non potest, qvamvis non statim ubi amor, ibi qvoq; amicitia: possumus & debemus amare multos imò omnē proximū nostrū, qvibuscum tamen amicitia nobis non intercedit: amor latens potest & reciprocū nō statim reqvirit, amicitia v. est amor vel benevolentia mutua nō latens, uti ex datâ Arist. definitione innotescit.

§. 2. Notetur vero ambiguitas: Accipitur n. (1) pro qua cunq; rerum naturalium connexione, vel convenientia, qva una alterius gaudet commercio (2) pro Affectu qui est inter hominem & brutum: sic homo canem amat amicum & canis hominem.

A

(3) pro

(3) pro omni societate & communione hominum. Sicut e. societas & communio, ita amicitia latè accepta est vel *naturalis* vel *Civilis*. Arist. l. 8. Ethic. c. 9. *Naturalis* est quam *naturalis conjunctio conciliat* estq; vel *consanguinea* vel *nuptialis*. *Illa* est vel parentum & liberorum, vel liberorum inter se, vel cognatorum, *hec* vel inter Maritum ex uxorem, vel inter affines. *Civile* amicitia est, quam *societas rerum civilium conciliat* estq; vel *Magistratus & subditorum*, vel *subditorum* inter se. (4) pro mutuà inter homines *benevolentia* nec occultà nec incognitā: quemadmodum heic illud accipimus.

§. 3. *Genus* constituit Philosophus *Euvocas* s. *Benevolentiam*, qvæ est bona qv. voluntas, qvà benè alicui volumus. Estq; vel *Generalis* qvæ bona volitione tantum terminatur, vel *Specialis* qvæ ipsum velle per beneficentiam manifestum reddit. Hanc alijs practicam, illam verò theoreticam salutari non est insolens. Non tñ. heic, ubi de *Genere* nobis sermo est, specialem intelligimus benevolentiam sed generalem.

§. 4. Qvod a. *benevolentia* sit *Genus amicitiae*, cum ex ejusdem essentiali competentia, tum ex majori latitudine probatu faciliūm est. *Benevolentia* n. (1) de Amicitia prædicatur essentialiter aut *Synonymicè*, ita tñ. ut sit (2) latius ipsa amicitia, nec cum specie reciprocari queat. Illud exinde liquet qvod benevolentia sit volitio, qvà alter alteri benè vult; hanc a. generalem esse amicitia naturam primumq; ejus fundamentum vel principium, sine quo consistere amicitia natura non potest, ecquis negabit? Unde est, qvod Arist benevolentiam dicit ἀγαθήν Φιλίας l. 9. Eth. c. 5. Hor v. inde conīsat, qvod (1) benevolentia sine mutuo amore subsistere queat, amicitia non item (2) benevolus generaliter sumitus præcisè alteri benè velit accupiat, licet facere non curet, qvod tñ. amicus apprimè observat (3) benevolentia inter ignotos & occulta esse possit, amicitia verò minimè. Id qvod *Differentia*, qvæ benevolentiam determinat, deinde commonstrabit.

§. 5. Cæterum prolixè alijs de *Genere* hoc disputari solet, dum illi virtutem, isti unionem, hi v. amorē constituunt. Nobis verò integrum jam non est, omnium heic recensere opiniones earundemq; expendere ra-

dere rationes & refellere; Commentatoribus id ipsum paginarum copiâ instructis relinquentes hoc saltim dicimus: qui pro amore pugnant, parum aut forte nihil, qui pro unione magis, qui tandem pro virtute maxime hallucinantur. Neque v. quod cum Aristotele præstiuimus amicitia genus pro accuratissimo heic venditamus. Ecquis n. quod directe in prædicamento non est, accurate & legitimate definiverit?

§. 6. Nihilominus tamen Differentie quasdam particulas adscribere Logica vestigiis insistentium non nihil interest. Desumitur a. Differentia (1) à subjectis, quae sunt homines, unde in bruta & inanimata non cadit (2) à forma, quae consistit (a) in Reciprocatione, juxta quam benevolentia mutua sit atque reciproca. Non n. ad amicitiam satis est, ut unus tm. amet, aut benevolentia prosequatur alterum, sed requiritur *ευπρίληψις*. Arist. l. 8. Ethic. c. 5. Inde est, quod ibid. c. 8. Amicitiam consistere docet. *Ἐν τῷ Φιλέῳ* γέγονται φιλία in amare & amari, quorum hoc ut magis amabile & honoris qu. indicium quamvis à multis præeligatur, amicitiam tamen propriè non constituit, sed amor activus, cùm i. virtutum omnium non tam sit passio & possessio quam actio & exercitium & 2. amari nemo per se expetat sed propter aliud. Id vero de amore activo qui præstantior est passivo dici non posse Aristot. inter alia comprobat amicitia quamvis inter matrem est & liberos naturali vid. l. c.

§. 7. (b) In Manifesta declaratione, quam exprimitur hic verbis 1. negativis, dum dicitur non occulta neque incognita: Inter ignotos n. amicitia non datur. Unde istam heic benevolentiam excludimus, quam prosequimur vel diligimus ignotos, aut illos quibus de benevolentia nostrâ minime constat. 2. positivis, dum additur perspicue actuosa & officiosa: Amici n. non tantum est benè velle, omniaque bona precari amico, sed etiam benefacere mentemque; benevolam signo quopiam & rerum testimoniosis adeoque affectum effectu comprobare. Quapropter sublati hujusmodi beneficiis vel officiis, quod intet absentes fieri consuevit, tantum non ipsa dissolvitur amicitia.

§. 8 III. Sumitur differentia à causa finali vel impulsiva quam est bonum aliquod amabile h. e. vel virtus vel jucunditas vel utilitas,

A 2

propte

propter quos fines amicitia in tres species dividitur, uti ex proximate subjungendis id ipsum apparebit.

POSITIO II.

Amicitia dividitur in perfectam & imperfectam : Perfecta dicitur Honesta ; Imperfetta est vel utilis vel jucunda.

S. 1. Quæ involuta sunt Divisio evolvit, quod heic etiam futurum confidimus. Qvia n. Amicorum non eadem mens est aut virtæ ratio, siquidem huic virtus aut honestum, illi jueundum, isti v. utile arridet, ex inde triplex oritur amicitia, quævarum illa, quæ sibi finem proposuit virtutem, honesta adeoq; perfecta & propriæ amicitia ; quæ v. jucunditatem jucunda, quæ utilitatem respicit utilis utraq; imperfecta & per analogiam tantum amicitia dicitur Arist. l. 8 Ethic. c. 3. & 4. de imperfectis hâc th. de perfecta in seqv.

S. 2. Jucunda est, qva propter voluptatem & jucunditatem hominum animi devincuntur. Hanc amicitiam in juvenibus, qui secundum affectus magis vivunt suasq; actiones voluptate & jucunditate plerumq; metiuntur præcipue dari adeoq; propter instabiles eorundum affectus & mores instabilem censem Arist. tradit l. 8. Ethic. c. 3. Et quomodo stabilem hanc dixeris, cum voluptas ipsa quam intendit perpetua non sit ? juxta illud Græcorum : οὐδὲ τοις τρεπούσιν αὐτῆς, est mixta dolore voluptas.

S. 3. Utilis amicitia est, quæ propter commodum & utilitatem suscepitur. Hanc v. à senibus & iis qui senum vitio laborantes omnia ad quæstum referunt maximè coli Arist. docet. l. 8. c. 3. Neq; v. ab his solum amicitia utilitate estimatur, verum etiam

Vulgus amicitias utilitate probat.

Ovid. l. 2. Pont. Eleg. 3. ubi & subseqvens legitur :

Illud amicitia quondam venerabile nomen,

Prostat & in quæstu pro meretricie sedet.

Cujus a. sit roboris (1) ejusdem finis satis indicat, quo sublato & cessante ipsa ultro exspirat & (2) querela, quibus haec p̄æ aliis maxime est obnoxia.

S. 4. Dividitura in legalem & moralem ; in illa compensantur beneficia & officia ex antecedente pacto & lege, in hâc a. retrubitio

butio non sit ex aliquo pacto, sed ex benevolentia & libero utriusq[ue] arbitrio, secundum morem & consuetudinem communem.

§. 5. Ceterum etiam imperfecta haec amicitia vel Homo gena est vel Heterogenea. Illam dicunt, quae propter unam eandemq[ue] rem, aut tantum propter utilitatem aut tantum propter incunditatem. Hanc v. quae propter res diversas expetitur, qn. sc. unus jucunditatem, alter querit utilitatem. Posteriorem hanc Arist. l. 9. c. 1. Exemplo ejusdam hominis hunc in finem cum Citharedo amicitiam contrahentis, ut fidibus canere disceret ita declarat: Ille, inquit, Citharedo quanto melius caneret, tanto plura pollicitus fuerat; cum a. Citharedu repetere manet, quod ipsi fuerat promissum, voluptatem pro voluptate reddidisse dixit.

§. 6. Deinde ad imperfectas quoque referimus, quae inter improbos contrahuntur. Isthanc n. colluviem non ex virtutis aut honestatis, sed vel prædæ, vel lucri, vel voluptatis amore in rebus malis atque illicitis conspirare perivit est.

§. 7. Quid? quod illa quoque; huc pertinet, quae inter iniquales colitur, ut inter senem & juvenem, Præceptorem & discipulum, maritum & uxorem, Magistratum & subditum &c. Quando n. v. g. Viri principes cum subditis vel inferioris sortis hominibus amicitiam inueniunt, tales præprimis qui vel laboriosi & solertes sunt ad negotia expedienda, vel faceti & moriones ad conciliandam hilaritatem adsciscere solent. Quod etiam Germanicum illud confirmat: Wann ein getinger Mann eines grossen Herren Freynd ist/ so ist er entweder sein Narr oder sein Esell. Kuckerne Syst. Eth. c. ult. Stulte igitur sentiunt, qui valde sibi gratulan- tur, ubi forte cum Magnatibus crebro conversandi locum inveniunt. Horat. l. 1. Epist 18.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici;

Expertus metuit.

POSITIO III.

Amicitia perfecta est benevolentia mutua inter aliquos homines aequales & probos, non occulta nec incognita sed perspicue actuosa & officiosa, ex probitatis cognitione consurgens & ad vitæ honestæ conjunctionem producens.

§. 1. Præsuppositis qvæ in genere jam suprà delibavimus, hic tm. speciliora subjungemus, & qvidem i. *subjectum* qvod deserbitur (a) à *Quantitate*, qvod sc. perfecta amicitia non sit inter multos, sed aliquos tantum & paucissimos. Idq; i. propter explorationis difficultatem. Ad veram amicitiam diurnā exploratione opus est; plurium a. animos & mores difficulter explorare possumus 2: propter officiorum qvæ ad veram & perfectam reqviruntur, varietatem, qvalia sunt: amicum amare ut se ipsum, eidem consentire, idem velle & nolle, moribus similem esse, in utraq; fortunā tam dolendo qvam gaudendo valde placere, benefacere &c; At v. qvisnam hoc, ubi plurium amicitiam dissentientium & litigantium sibi conciliavit, præstare potest? Tantum abest, ut, qvi omnibus placere studet, amicus sit, ut etiam nemini tandem placeat. Dolere simul & gaudere cum multis factu est difficillimum. Pulchrè igitur Plutarchus: *Si ex multis, inquit, unus ad cœnam rogat, aliis ad funus, aliis ad nuptias, aliis ut in foro sibi sit Advocatus &c. quis par bis omnibus eodem tempore esse posset?* Vitare igitur extrema à *Φιλίας* & πλυνθίαι bonis viris omnino convenit.

§. 2. (b) à *Qualitate*, qvod sc. honestam hanc amicitiam in euntes sint (1) *æquales* & qvidem vel ætate vel dignitate &c. Si n. accedat inæqualitas alterq; amicorum tantos in virtute faciat progressus, ut vel potentior fiat vel ad summum honoris fastigium ascendet, eo qvo antea modo conversari cum ipso non facilè poteris. Cum primis a. æqvales sint virtutis studio, h. e. sint (2) *boni* & *probi*: Hinc Arist. l. 8. c. 3. *sola bonorum & virtute similium amicitia perfecta est*: *Probitas* n. sua natura est amabilis. Inde cum ex bono fit improbus amicitia dissolvitur. Sicut a. amico in malis non est assentiendum, ita nec mali aliquid in gratiam ejus agendum, ne sc. improbis videamus similes, perq; amicitiam hominū Dei nobis contrahamus Inimicitiam. Inde Cicero 3. off. *Cum in amicitia que honesta non sunt postulantur, Religio & fides ante ponenda sunt amicia. cui & geminum est illud Periclis: gratificandum amici sed usq; ad aras.* Qvod adeò necessarium, ut sine pietate & consensu in Religionē amicitia esse non possit; qvin potius distaminatur, ubi Religionis diversitas intercedit.

S. 3. No.

S. 3. Notamus porrò *Affectiones*, quæ sunt (1) *difficultas*: Requirit n. culturam omnium fermè virtutum, e. g. prudenter, justitia, mansuetudinis, liberalitatis, veritatis, constantia, candoris &c. Jam verò, quibus virtutes ejusmodi cordi sunt, non ubiq; inveniuntur; Quid potius reperire licet instabiles, varios, simulatores, injustos & tales quos non nisi longo tempore perfectè cognoscas. (2) *Raritas*, quia tantum inter bonos est, quorum numerus valde exigui, uti ex jam dictis patescit: quid? quod pauci adversos amicorum casus perferrere cupiunt. (3) *Stabilitas*, quia (a) virtute quam re stabili nititur (b) est ~~ἀθάλεια~~ i. e. non obnoxia suspicionibus, nec locum relinqvit calumniis neq; admittit querelas, quod quidem reliquias amicitias accedit Arist. l. 8. c. 4, 5. & 13. (c) vir bonus turpia, quibus dissolvatur vinculum, neq; ipse perpetrat, neq; ab aliis exigit. Contrarium accedit amicitia illorum, qui jucunditatem vel utilitatem solum fessientes in malis conspirant. Quod etiam referas licet vitream illam inter pocula contraria, quæ vel cum vino simul exhalat, vel majus subinde malum aut miseras contrahit, unde illud Poëta:

Scilicet exhausto quando fit unio vino;

~~Unio causa mali fortè futura novi.~~

Scilicet exhaustis exhausta est unio poclis:

Nec mirum est musto nata perire mero.

(4) *Utilitas*, quia virtute nihil utilius & amicitia talis ad res quasq; pulcherrimas peragendas ut plurimum conductit. (5) *Jucunditas*, quia virtute nihil est jucundius, neq; ulla voluptas solidia, nisi quæ virtute nititur, vel ex ejusdem actione percipitur. (6) *perfectio*, quam ex jam dictis satis superq; colligimus.

S. 4: Addimus tandem causas & quidem (1) *Efficientem* quam dicimus virtutis vel probitatis cognitionem & præelectionem. Liberè enim è multis eligimus quem bonum & cui cordis secreta credamus, dignum exploravimus. Alii causam statuunt fortunam, non nulli fatum, multi Naturam, quidam conversationem aut societatem in honoribus & rebus tum secundis tum adversis, hic indigentiam, ille oblationem & utilitatem &c. Nos quid de illis sentiamus brevitatis studiosi paucis tantum delineamus. Nimirum.

mirum priora qvæ adducuntur longius petita sunt, & tantum non
impia; posteriora quidem calcar addere haud obscurum aut co-
mitari amicitiam largimur, veras a. & proximas agnoscere causas
nobis non est integrum. (2) Finalem, qvæ vel secundaria sc. Amici
salus, vel primaria, vera sc. honestatis & virtutis in vitâ humanâ
exercitium: aliud qui expertis, à verâ Amicitia aberrat. Qvisquis
igitur amicos expertis,

Semper agas prudens & honestum respice

FINEM.

COROLLARIA.

1. **A**n Æquator apud Lucanum rectè dicatur circulus
alti Solstii? Aff.
2. An via ſella per ambas apud Virg. l. 1. Georg. & Currus
nimium propinquai Solis, ap. Horat. l. 1. od. 22. sit Eccliptica? A.
3. An Obliquus signorum ordo, apud Virgil. ibid. sit Zodia-
cus? Aff.
4. Anjuxta Virgil. & Horat. l. cit. aliosq; Poetas zona
media

— — — — — *torus*
Semper Sol rubens & sorrida semper ab igne,

Et extremæ

- Cæruleâ glacie concretae atque imbris arris*
sint terræ domibus negatae, vel inhabitabiles? Neg.
5. An apud Ovidium gemini Triones dicantur pro-
priè siccæ? Neg.

6. *Amicitia vera & ingenui amoris proprietates:*
libenter loqui de illis quos amamus; libenter aliquid propter ami-
cos pati. Nihil habere antiquius, quam inceptam amicitiam
confirmare & propagare. Libenter audire mentionem fieri ami-
corum. Delectari praesentiâ amici: Amicorum amicos amare.
7. Christiano quidem res suas judicio licet experiri,
enon tamen promiscue omnes, neq; coram qvovis judice.

(6):(10):(3)

Qui vanitates orbis æstimans nauic
Nil præter orbis expedit REDEMPTOREM.
Sit hic amicus, (estō mundus offensus)
Nam solus est bonus, suavis & fidus;
Hunc diligens scientiis abundabit
Omnesq; Doctores, nec hæsito, vincet.

M. A. D. Habichthorſt, SS. Th. C.

O mores hominum insanag, tempora!
Virtutem quis honore sat
Æquo prosequitur, nedum imiterur hanc?
Vel Reges videtas licet
Vel cernas patriis bobus agros suos
Versantes, vel in oppidis
Cives, nullus amies invenierit hic,
Non concors animus, fides
Exspiravit enim. Bella et inde per
Totius faciem soli
Sunt prognata dolor! tempora nostra que
Infestare quotidiè
Non cessant. Sed ohe! quo meo que rapit
Exardens Entra pio
Zelo? Quid sit A M O R, quid se A M I C U S, hoc
Monstrans edocet H A C C I U S
Quis verus sit amor, quia sit amicus &
Verus, differit H A C C I U S,
Et dignus nivea quia sit amoribus,
Arrjatq; valere jam
Cum Pato juber hic Præside sub suo,
Argutus HABICHORSTIUM
Et verbis cathedralm condecorans, datum
Post exemplar amabitur.
Doctiss. Dn. Reff. Commensali suo gratulante
Pl Rdi Dn. D. COBABI, Math. PP. CONVICTORES,
Interprete
JOH. MAINERO, Curi.

Universitäts
Bibliothek
Rostock

[http://purl.uni-rostock.de/
rosdok/ppn730577236/phys_0015](http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730577236/phys_0015)

DFG

Universitäts
Bibliothek
Rostock

[http://purl.uni-rostock.de/
rosdok/pnn730577236/phys_0016](http://purl.uni-rostock.de/rosdok/pnn730577236/phys_0016)

DFG

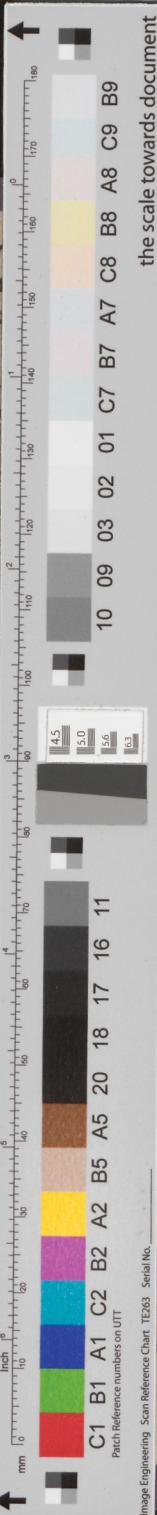
§. 3. Notamus porrò *Affectiones*, quae
 qvitit n. culturam omnium fermè virtutum
 tia, mansuetudinis, liberalitatis, veritatis, &
 Jam verò, qvibus virtutes ejusmodi cordi
 untur; Qvin potius reperire licet instabi
 injustos & tales qvos non nisi longo tempore
 (2) *Raritas*, qvia tantum inter bonos est
 exigua, uti ex jam dictis patescit: quid? qvo
 rum casus perferre cupiunt. (3) *Stabilitas*
 qvam re stabili nititur (b) est adhucq; cō
 cionibus, nec locum relinqvit calumniis
 qvod qvidem reliqvis amicitiis accedit Aris
 vir bonus turpia, qvibus dissolvatur vincul
 neq; ab aliis exigit. Contrarium accedit
 jucunditatem vel utilitatem solum respic
 tant. Qvo etiam referas licet vitream illam
 qvæ vel cum vino simul exhalat, vel maje
 miserias contrahit, unde illud Poëta:

Scilicet exhausto quando fit *unio vi
 uio causa* mali forte futura no

Scilicet exhaustis exhausta est *unio po
 Nec mirum est multo nata peri*

(4) *Utilitas*, qvia virtute nihil utiliu
 qvasq; pulcherrimas peragendas ut plurim
 das, qvia virtute nihil est jucundius, neq;
 nisi qvæ virtute nititur, vel ex ejusdem a
 perfectio, qvam ex jam dictis satis superq; c

§ 4: Addimus tandem *causas* & quid
 dicimus virtutis vel probitatis cognitionem.
 Liberè enim è multis eligimus quem bonu
 credamus, dignum exploravimus. Alii causa
 non nulli Fatum, multi Naturam, qvidam
 societatem in honoribus & rebus tum secu
 indigentiam, ille oblationem & utilitat
 illis sentiamus brevitatis studiosi paucis ta

the scale towards document

ultas: Re
 atia, justi
 doris &c.
 s; inveni
 culatores,
 cognoscas.
 erus valde
 os amico
 rtute tan
 oxia suspi
 querelas,
 & 13. (c)
 perpetrat,
 tum, qvi
 is conspi
 contristam,
 alum aut

ilis ad res:
 (5) Jucun
 s folida,
 itur. (6)

em qvam
 ctionem.
 s secreta
 rtunam,
 em aut
 ersis, hic
 qvid de
 aus. Ni
 mirum.

Image Engineering - Scan Reference Chart E763 Serial No.